

's-Gravenhage, 21 augustus 2001

Ons kenmerk z2001-1120

Onderwerp Concept-voorstel Wet op het CBS

Bij brief van 27 juli jl. heeft u de Registratiekamer verzocht advies uit te brengen over het concept-voorstel Wet op het CBS. De Registratiekamer voldoet hierbij graag aan uw verzoek. Gezien de door u gestelde korte termijn heeft zij zich beperkt tot een reactie op hoofdpunten.

Het advies van de Registratiekamer gaat in op de volgende onderwerpen:

1. Achtergrond
2. Toetsingskader
3. Verwerving van gegevens
4. Gebruik van gegevens
5. Verstrekking van gegevens
6. Opdrachten voor derden
7. Conclusies en aanbevelingen.

1. Achtergrond

Zoals u in uw brief van 27 juli jl. al aangeeft is de gegevensbescherming bij het CBS één van de hoekstenen van zijn positie en beleid. Tevens stelt u dat het belang van adequate gegevensbescherming alleen maar groeit, nu het CBS in toenemende mate gebruik maakt van integrale registraties, die binnen het CBS voor statistische doeleinden onderling en met de eigen enquêtewaarnemingen gekoppeld worden.

Daarnaast geeft u aan dat de academische roep om toegang tot deze gegevens toeneemt en ook de communautaire eenwording gaandeweg een grotere toegankelijkheid van vertrouwelijke gegevens voor communautaire statistische doeleinden vergt. In de

Uw brief

2509 AJ 's-Gravenhage

Contactpersoon

Doorkiesnummer

Prins Clauslaan 20

Postbus 93374

Tel. 070-3811300

Fax 070-3811301

Datum 21 augustus 2001

Ons kenmerk z2001-1120

Blad 2

toelichting bij het concept-voorstel is ten slotte te lezen dat een beperkt deel van de activiteiten van het CBS te typeren valt als 'werk voor derden'. Voor het CBS is een adequate gegevensbescherming dus een kritische succesfactor.

Gelet op de hiervoor omschreven ontwikkelingen is er voor het CBS des te meer reden om te waarborgen dat de CBS-wetgeving in combinatie met de Wet bescherming persoonsgegevens (WBP) nageleefd wordt. Uit haar jarenlange ervaring met het CBS weet de Registratiekamer dat het CBS zich van haar bijzondere positie bewust is en een hoog ambitieniveau op het gebied van de gegevensbescherming nastreeft. Tegen die achtergrond heeft de Registratiekamer het onderhavige concept-voorstel getoetst.

2. Toetsingskader

De Registratiekamer heeft - overeenkomstig haar wettelijke taak - zich bij haar toetsing met name gericht op de gevolgen van het concept-voorstel voor de bescherming van persoonsgegevens. Vanuit deze invalshoek bezien dient het concept-voorstel te voldoen aan artikel 8 EVRM alsmede aan de Wet bescherming persoonsgegevens (WBP). De WBP treedt op 1 september 2001 in werking. Deze wet geeft uitvoering aan Richtlijn 95/46/EG. De verwerking van persoonsgegevens in het kader van de uitvoering van het concept-wetsvoorstel CBS wordt integraal door deze richtlijn bestreken. In de bijlage treft u een overzicht aan van de bepalingen in de WBP die in het bijzonder van belang zijn voor gegevensverwerkingen ten behoeve van de statistiek. De WBP bevat ook andere bepalingen die voor het CBS mede van belang zijn. De Registratiekamer heeft deze bepalingen eveneens betrokken bij haar toetsing van het concept-wetsvoorstel.

3. Verwerving van gegevens

De Registratiekamer heeft kennis genomen van het voornemen om de bevoegdheden van het CBS om kosteloos gebruik te maken van gegevens uit registraties aanzienlijk uit te breiden. De Registratiekamer ziet op zichzelf geen aanleiding om commentaar te leveren op deze uitbreiding. Wel vraagt zij zich af hoe de in artikel 5.1 van het concept-voorstel omschreven bevoegdheid zich verhoudt tot onder meer de wettelijk geregelde zwijgplicht en het verschoningsrecht van bepaalde beroepsbeoefenaren, zoals artsen en advocaten. Hoewel het concept-voorstel aangeeft dat geen beroep kan worden gedaan op geheimhoudingsbepalingen, ontbreekt in de toelichting een heldere verantwoording van deze bepaling en de daarbij behorende waarborgen.

Datum 21 augustus 2001

Ons kenmerk z2001-1120

Blad 3

De Registratiekamer merkt voorts op dat artikel 5.1 voorziet in de mogelijkheid om de bevoegdheid van het CBS bij algemene maatregel van bestuur op bepaalde punten nader in te vullen. In het derde lid gaat het daarbij mede om de op te vragen gegevens. In dat kader wijst de Registratiekamer op de adviesverplichting van artikel 51 lid 2 WBP.

4. Gebruik van gegevens

De Registratiekamer meent dat het algemeen deel van de toelichting, en de toelichting op de artikelen 5.4 en 5.4a, meer aandacht dienen te besteden aan de verhouding tussen het onderhavige concept-wetsvoorstel en de relevante bepalingen uit de WBP, in het bijzonder die vermeld in de bijlage van deze brief. Alleen bij artikel 5.2a is ingegaan op één van de bepalingen uit de WBP, te weten artikel 16 inzake het verwerken van bijzondere gegevens. Bij de artikelen 5.4 en 5.4.a zijn met name het treffen van de nodige voorzieningen in de zin van de artikelen 9, 10 en 44 WBP binnen het statistische verwerkingsproces vanaf de bron, en het treffen van een passend beveiligingsniveau in de zin van artikel 13 WBP relevant.

5. Verstrekking van gegevens

De Registratiekamer heeft kennis genomen van het feit dat de verstrekking van gegevens, onder bepaalde voorwaarden, is uitgebreid tot de communautaire en nationale instanties voor de statistiek van de lidstaten van de Europese Unie (artikel 5.5.) en tot gegevensverstrekking aan De Nederlandsche Bank NV voor werkzaamheden in het kader van de Wet financiële betrekkingen buitenland 1994 (artikel 5.5a). De bepalingen omtrent de verstrekking van zogenaamde microdatabestanden (artikel 5.6 en 5.7) zijn vrijwel ongewijzigd gebleven in vergelijking met de CBS/CCS-wet van 1996. De Registratiekamer ziet in het licht van de opgedane ervaringen met deze regeling geen reden om commentaar te leveren op de voorgestelde verstrekking van gegevens.

6. Opdrachten voor derden

In de Memorie van toelichting wordt 'het werken voor derden' voornamelijk in de sleutel geplaatst van mogelijke oneerlijke concurrentie. Niet (expliciet) aan de orde komt de vraag in hoeverre deze activiteiten het CBS in een positie zouden kunnen brengen van dienstverlener ten behoeve van een opdrachtgever, al dan niet voor beleidsdoeleinden, die in strijd zou zijn met de grondslagen van het wetsvoorstel. De

Datum 21 augustus 2001

Ons kenmerk z2001-1120

Blad 4

positie van zelfstandig bestuursorgaan dient voor het CBS immers ook te betekenen, dat gewaarborgd is dat het op onafhankelijke wijze gegevens verwerkt voor statistische doeleinden in het algemeen belang. De nu beoogde beperking tot 'incidentele gevallen' en het daarover gestelde in de toelichting zijn in dit verband ontoereikend.

De Registratiekamer dringt er op aan, dat de toelichting expliciet ingaat op de vraag in hoeverre de bevoegdheden die het CBS ingevolge het concept-voorstel krijgt, mede kunnen worden gebruikt in de onderhavige situatie van dienstverlening aan derden. Zij gaat er bij voorbaat vanuit, dat het CBS in geen geval werkzaam zal kunnen zijn als 'bewerker' in de zin van de WBP aangezien die rol zich niet verdraagt met het hebben van eigen bevoegdheden met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens.

7. Conclusies en aanbevelingen

De Registratiekamer is niet op onoverkomelijke bezwaren gestuit bij het doornemen van het concept-wetsvoorstel. Wel meent zij dat op enkele punten aanvullingen en/of aanscherpingen op hun plaats zijn. In het licht van de eerder vermelde achtergrond en het in deze brief behandelde toetsingskader is er voor het CBS alle reden om te waarborgen dat de normen van de nieuwe CBS-wet, in combinatie met de WBP, worden nageleefd. De Registratiekamer acht het in dat licht voorstelbaar dat het CBS een functionaris voor de gegevensbescherming aanstelt in de zin van artikel 62 WBP. Tevens beveelt zij aan dat het CBS door middel van interne audits de bescherming van persoonsgegevens periodiek controleert.

Ik hoop u met dit advies voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

mr. P.J. Hustinx
voorzitter

Datum 21 augustus 2001

Ons kenmerk z2001-1120

Blad 5

Bijlage: statistiek-bepalingen in de WBP

Artikel 9 lid 3

*Verdere verwerking van de gegevens voor historische, statistische of wetenschappelijke doeleinden, wordt niet als onverenigbaar beschouwd, indien de verantwoordelijke **de nodige voorzieningen heeft getroffen** ten einde te verzekeren dat de verdere verwerking uitsluitend geschiedt ten behoeve van deze specifieke doeleinden."*

Artikel 10

- 1. Persoonsgegevens worden niet langer bewaard in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkene te identificeren, dan noodzakelijk is voor de verwerking van de doeleinden waarvoor zij worden verzameld of vervolgens worden verwerkt.*
- 2. Persoonsgegevens mogen langer worden bewaard dan bepaald in het eerste lid voor zover ze voor historische, statistische of wetenschappelijke doeleinden worden bewaard, en de verantwoordelijke **de nodige voorzieningen heeft getroffen** ten einde te verzekeren dat de desbetreffende gegevens uitsluitend voor deze specifieke doeleinden worden gebruikt.*

Deze bepalingen bevatten een aparte voorziening ten behoeve van persoonsgegevens die voor historische, statistische of wetenschappelijke doeleinden zijn verzameld, of verder worden verwerkt zoals bij toegang tot registraties. Als passende waarborg is in beide gevallen een verplichting opgenomen voor de verantwoordelijke om in te staan voor een verder gebruik van de gegevens binnen deze strikte doelbinding. Hij zal daartoe de nodige maatregelen moeten treffen.

Artikel 13

*De verantwoordelijke legt passende technische en organisatorische maatregelen ten uitvoer om persoonsgegevens te beveiligen tegen verlies of tegen enige vorm van onrechtmatige verwerking. Deze maatregelen garanderen, rekening houdend met de stand van de techniek en de kosten van de tenuitvoerlegging, **een passend beveiligingsniveau** gelet op de risico's die de verwerking en de aard van te beschermen gegevens met zich meebrengen. De maatregelen zijn er mede op gericht **onnodige verzameling en verdere verwerking van persoonsgegevens te voorkomen.***

Datum 21 augustus 2001

Ons kenmerk z2001-1120

Blad 6

In het begrip 'passend' ligt besloten dat de beveiliging in overeenstemming is met de stand van de techniek. Het begrip 'passend' duidt mede op een proportionaliteit tussen de beveiligingsmaatregelen en de aard van de te beschermen gegevens. Naarmate bijvoorbeeld de gegevens een gevoeliger karakter hebben, of de context waarin deze worden gebruikt een grotere bedreiging voor de persoonlijke levenssfeer betekenen, worden zwaardere eisen gesteld aan de beveiliging van de gegevens.

Technische en organisatorische maatregelen dienen cumulatief te worden getroffen. Software is een belangrijk instrument tot beveiliging. De WBP geeft de normen die mede met behulp van software dienen te worden gehandhaafd. Klassieke technische beveiligingsmaatregelen omvatten mede de fysieke afscherming van de randapparatuur die toegang geeft tot de te beveiligen gegevens.

Met het voorkomen van onnodige verwerkingen wordt onder andere bedoeld op de inzet van zogenaamde Privacy-enhancing technologies, ofwel PET. Het gaat hier om een samenhangend geheel van ICT-maatregelen dat de persoonlijke levenssfeer beschermt door het elimineren of verminderen van persoonsgegevens of door het voorkomen van onnodige dan wel ongewenste verwerking van persoonsgegevens, zonder verlies van functionaliteit. Het gebruik van pseudoniemen is een belangrijke vorm van PET. De Tweede Kamer heeft tijdens de parlementaire behandeling van de WBP Kamerbreed een motie van het lid Nicolai c.s. aangenomen waarin de regering wordt verzocht de ontwikkeling en gebruik van PET krachtig ter hand te nemen en te bevorderen dat de overheid als innovatieve aanbesteding het voortouw zal nemen bij de inzet van PET bij haar eigen verwerking van persoonsgegevens.

Artikel 23 lid 2

Het verbod om persoonsgegevens als bedoeld in artikel 16, te verwerken ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek of statistiek is niet van toepassing voor zover:

- a. het onderzoek een algemeen belang dient,*
- b. de verwerking voor het betreffende onderzoek of de betreffende statistiek noodzakelijk is,*
- c. het vragen van uitdrukkelijke toestemming onmogelijk blijkt of een onevenredige inspanning kost en*
- d. bij de uitvoering is voorzien in **zodanige waarborgen** dat de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene niet onevenredig wordt geschaad.*

Datum 21 augustus 2001

Ons kenmerk z2001-1120

Blad 7

Het tweede lid van artikel 23 WBP is beperkt tot de gevallen waarin het vragen van toestemming niet kan worden gevegd. Het gebruik van gegevens in de zin van het tweede lid is alleen toegestaan indien bij de uitvoering van het onderzoek of de statistiek is voorzien in zodanige waarborgen dat de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene niet onevenredig wordt geschaad. Welke waarborgen met het oog op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer moeten worden getroffen, zal afhangen van het concrete geval. Te denken valt aan voorschriften met betrekking tot de toegang tot de gegevens, geheimhouding en de presentatie van de uitkomsten van het onderzoek. Slechts bij historisch onderzoek zullen persoonsgegevens ook in de uitkomsten openbaar kunnen worden gemaakt. Toetsingsmaatstaf is steeds dat de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene niet onevenredig mag worden geschaad.

Voor statistische en wetenschappelijke doeleinden kunnen ook bijzondere gegevens worden ontleend aan registraties die op zichzelf geen direct gevoelige gegevens bevatten. Zo is denkbaar dat via statistisch onderzoek de integratie van allochtonen in de Nederlandse samenleving wordt gemeten, door van de geboorteplaats- en nationaliteitsgegevens van de gemeentelijke basisadministratie of het vreemdelingenadministratiesysteem, vergelijkingen met andere bestanden te maken. Deze gegevens krijgen dan door het gebruik dat daarvan wordt gemaakt en het doel van hun verwerking een bijzonder karakter en komen daarmee onder de onderhavige bepaling te vallen.

Artikel 44 lid 1

*Indien een verwerking plaatsvindt door instellingen of diensten voor wetenschappelijk onderzoek of statistiek, en **de nodige voorzieningen zijn getroffen** om te verzekeren dat de persoonsgegevens uitsluitend voor statistische en wetenschappelijke doeleinden kunnen worden gebruikt, kan de verantwoordelijke een mededeling als bedoeld in artikel 34 achterwege laten en weigeren aan een verzoek als bedoeld in artikel 35 te voldoen.*

In dit artikel wordt vastgelegd dat bij verwerkingen voor statistische of wetenschappelijke doeleinden de betrokkene niet hoeft te worden geïnformeerd, omdat sprake is van een onevenredige inspanning indien de nodige voorzieningen zijn getroffen om te verzekeren dat de persoonsgegevens uitsluitend voor statistische of wetenschappelijke doeleinden wordt gebruikt.

Datum 21 augustus 2001

Ons kenmerk z2001-1120

Blad 8

Voor instellingen of diensten voor wetenschappelijk onderzoek of statistiek is het bovendien mogelijk om een inzageverzoek te weigeren, mits de nodige voorzieningen worden getroffen om te verzekeren dat de betreffende persoonsgegevens uitsluitend voor statistische en wetenschappelijke doeleinden kunnen worden gebruikt en verder de uitzondering beperkt blijft tot instellingen voor diensten voor wetenschappelijk onderzoek of statistiek.